

מכלול - יחידת הערכה ומחקר

קרן שלם לפיתוח שירותים לאדם עם
מוגבלות שכלית התפתחותית
ברשויות המקומיות

הערכת תרומתם של קורסי אקדמיה וקורסי קרן שלם למשתלמים (אשר התקיימו בתשע"ז)

חוקרת ראשית: ד"ר עדי לוי-ורד
עוזרות מחקר: גב' מיה סבג, גב' נגה חן

המצגת הוצגה ביוני 2018, תשע"ח

**"ההסתכלות שלי
השתנתה וכן קיבלתי
הרבה כלים לחיים
שיעזרו לי להתמודד עם
מש"ה. כל הקורס הזה
היה חוויה שתלווה אותי
לכל החיים, ובמיוחד
הסיור" (סטודנטית)**

קורסי אקדמיה

תרומת קורסי האקדמיה נבחנה בשתי דרכים:

1. בחינת השינוי בעמדות הסטודנטים כלפי אנשים עם מש"ה

לפני-אחרי הקורס. ←
באמצעות דירוג 24 היגדים
בתחומי חיים שונים

2. בחינת משובי הסטודנטים ביחס לאיכות הקורס, איכות ההוראה
ותחושתם ביחס לשינוי שחל (אם חל) בתפישותיהם.

←
באמצעות שאלוני משוב
סוף קורס

מכלל - יז הערכה ומחקר

קרן שלם לפיתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומית

- נלקח מדגם אקראי של כ- 5 סטודנטים מכל אחד מהקורסים שנבחרו על מנת לבדוק את השינוי בעמדות. גודל המדגם: 71 סטודנטים/ות.

מספר משתתפים בקורסים שנדגמו	% המשיבים "לפני" הקורס	% המשיבים "אחרי" הקורס	% המשיבים על שני השאלונים	% המדגם מכלל המשתתפים בקורסים
503	43.1%	32.0%	28.8%	14.1%

ס
ה
כ

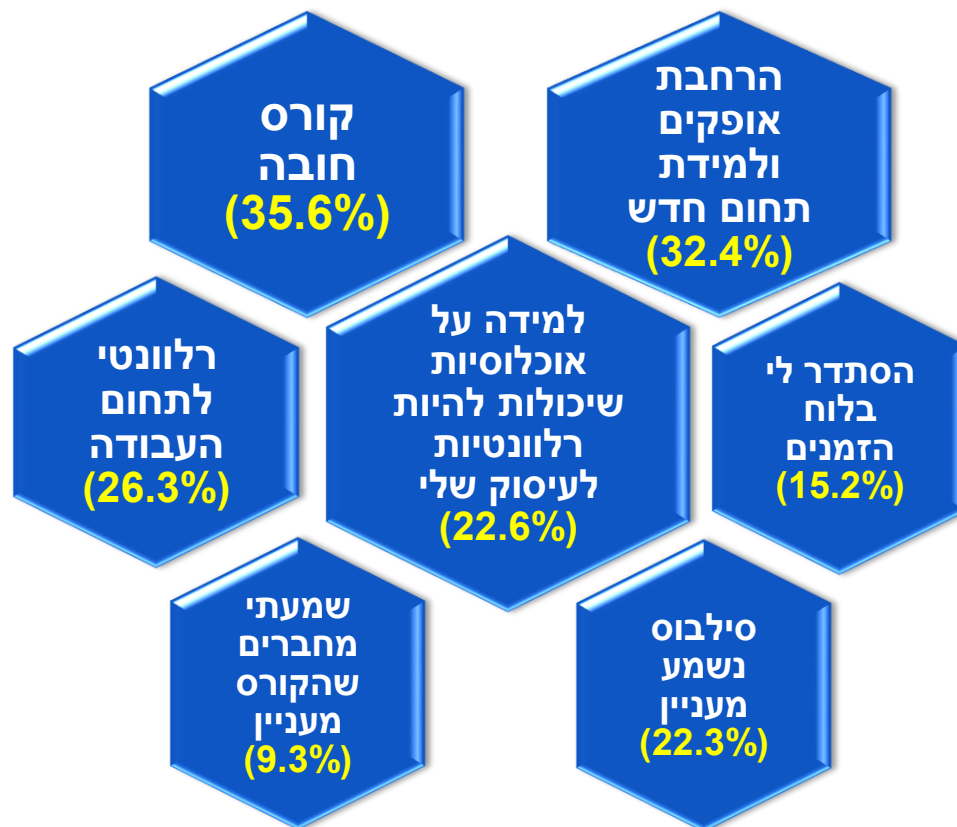
- נותחו כל משובי הסטודנטים בסוף הקורס (ללא דגימה).

מכלל - יזו הערכה ומחקר

קרן שלם לפיתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

מדוע בחרו הסטודנטים בקורס בנושא מש"ה?

ממצאי שאלון עמדות לפני-אחרי בקורסי אקדמיה

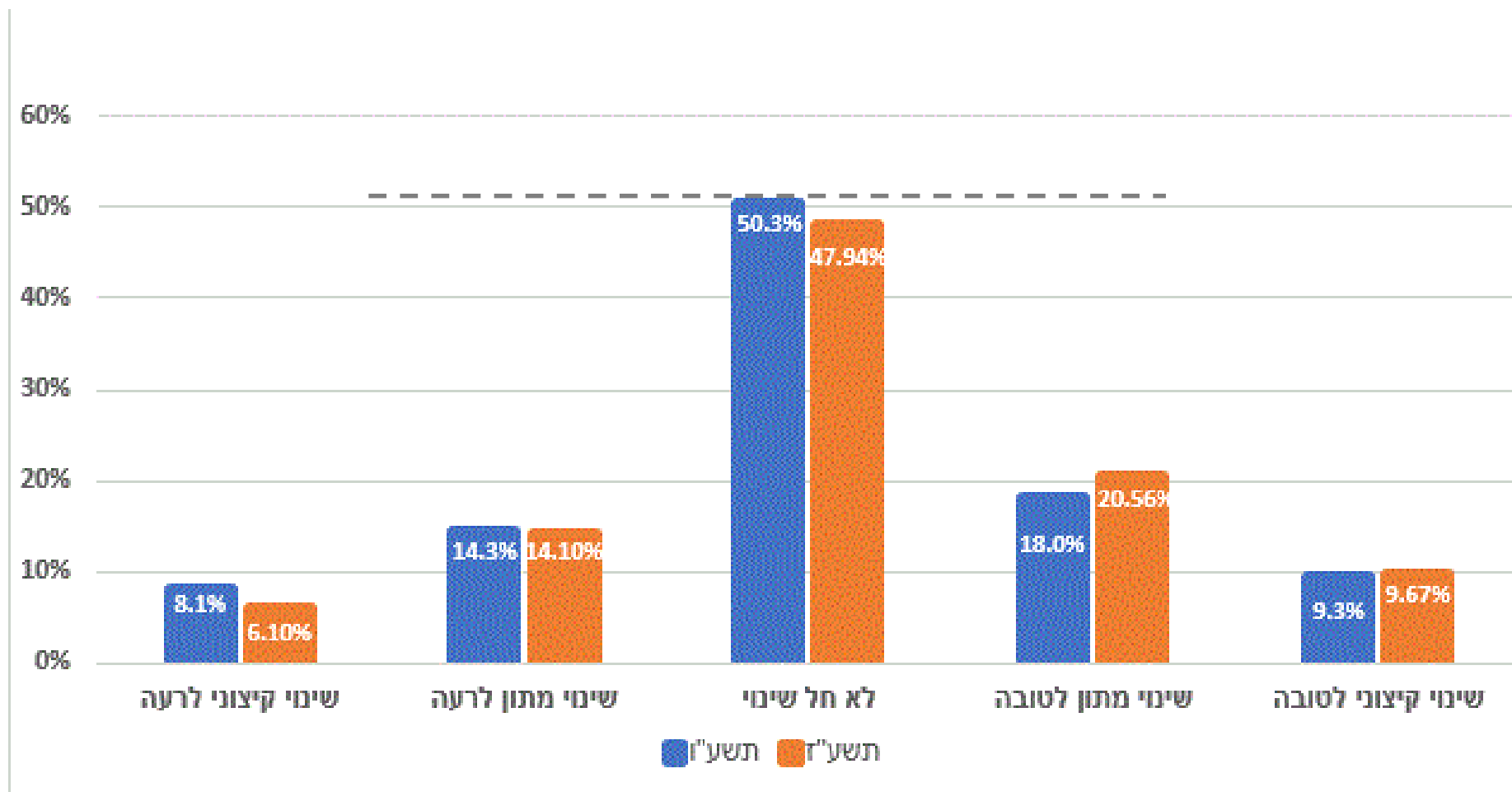
מכלל - יח הערכה ומחקר

קרו שלם לפיתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

השינוי בעמדות – לטובה / לא חל שינוי / לרעה

השוואה בין שנת תשע"ו לתשע"ז

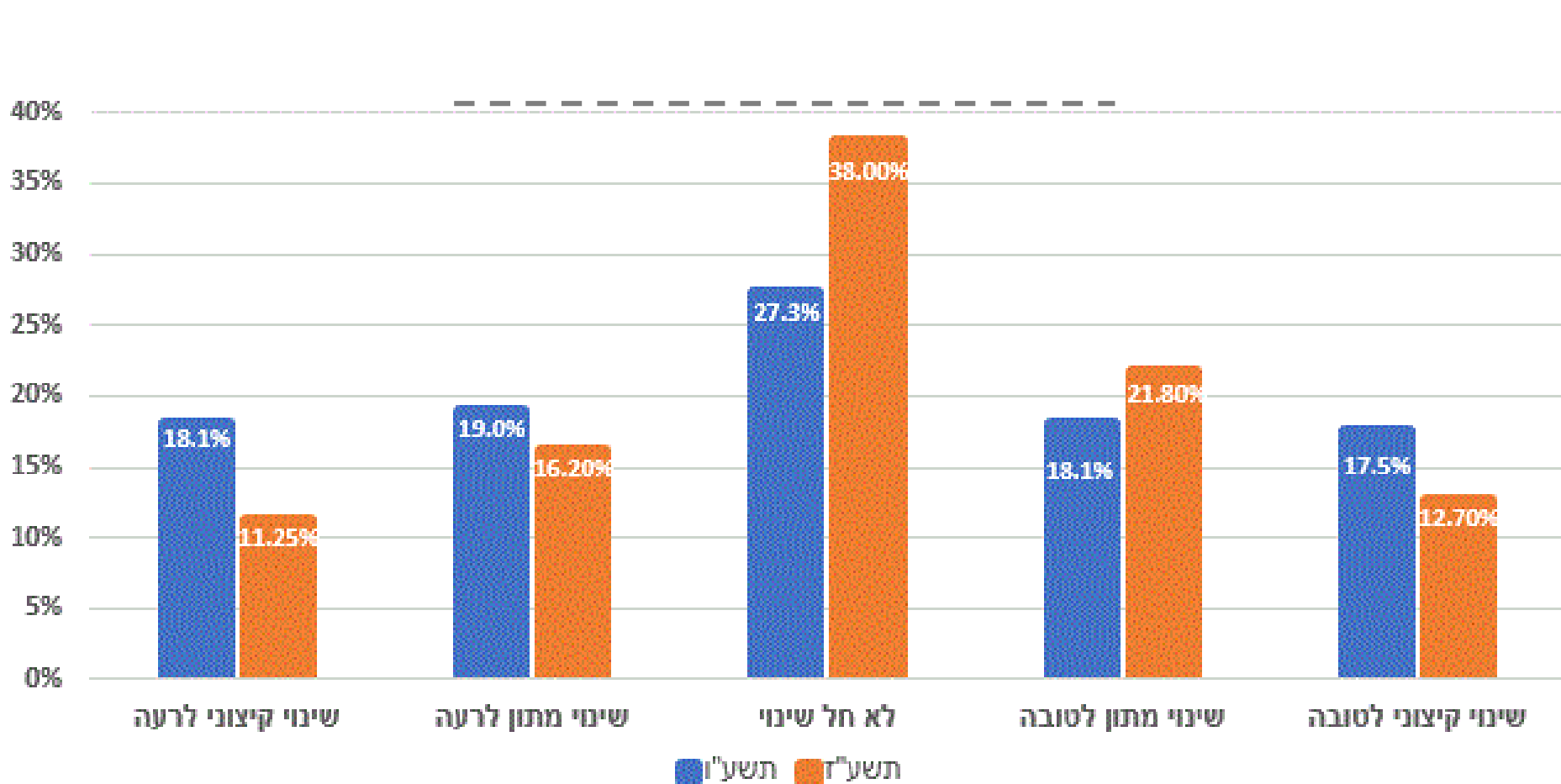
קטגוריית זכויות ומסוגלות

השינוי בעמדות – לטובה / לא חל שינוי / לרעה

השוואה בין שנת תשע"ו לתשע"ז

קטגוריית סביבת חיים ומחייה

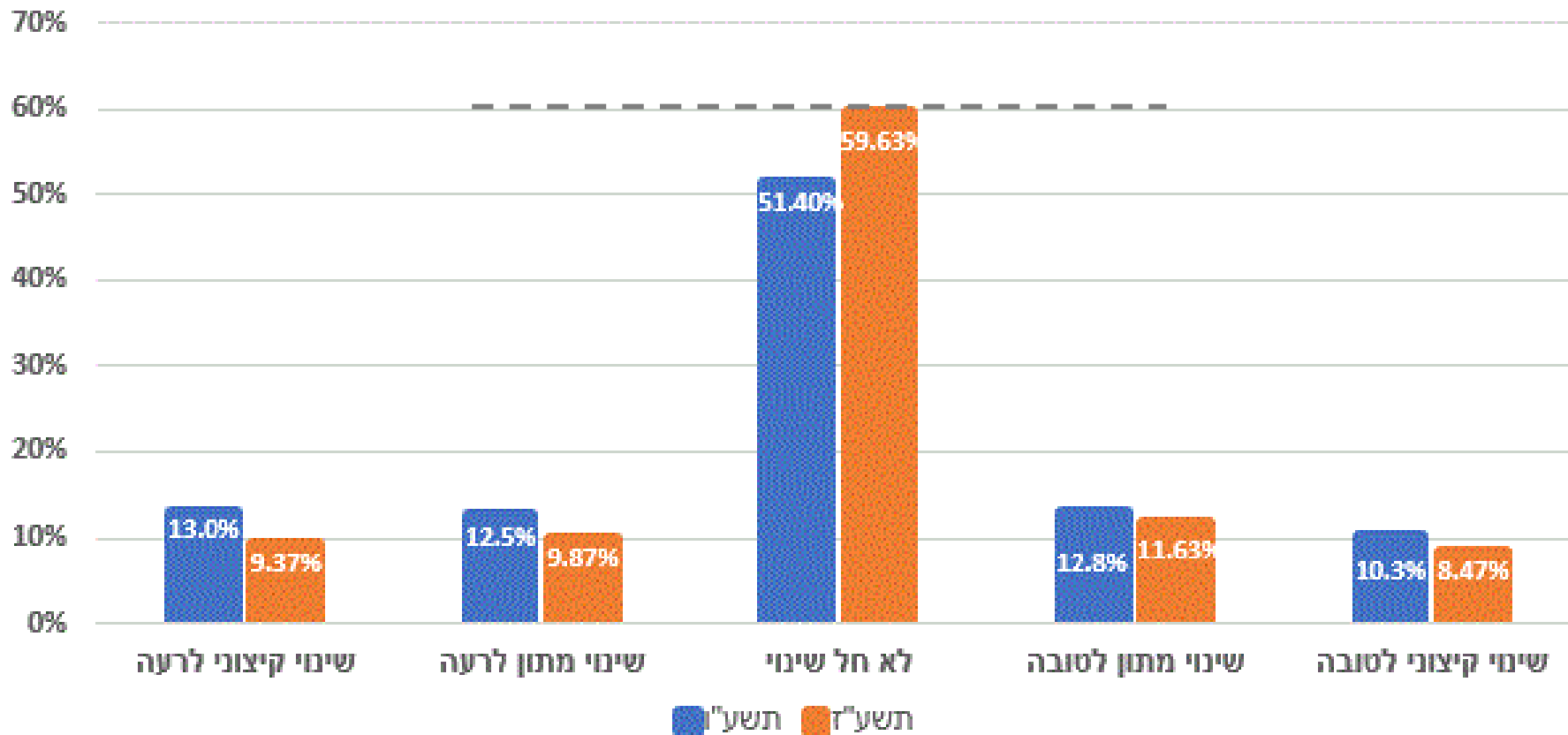

השינוי בעמדות – לטובה / לא חל שינוי / לרעה

השוואה בין שנת תשע"ו לתשע"ז

קטגוריית התבוננות פנימית

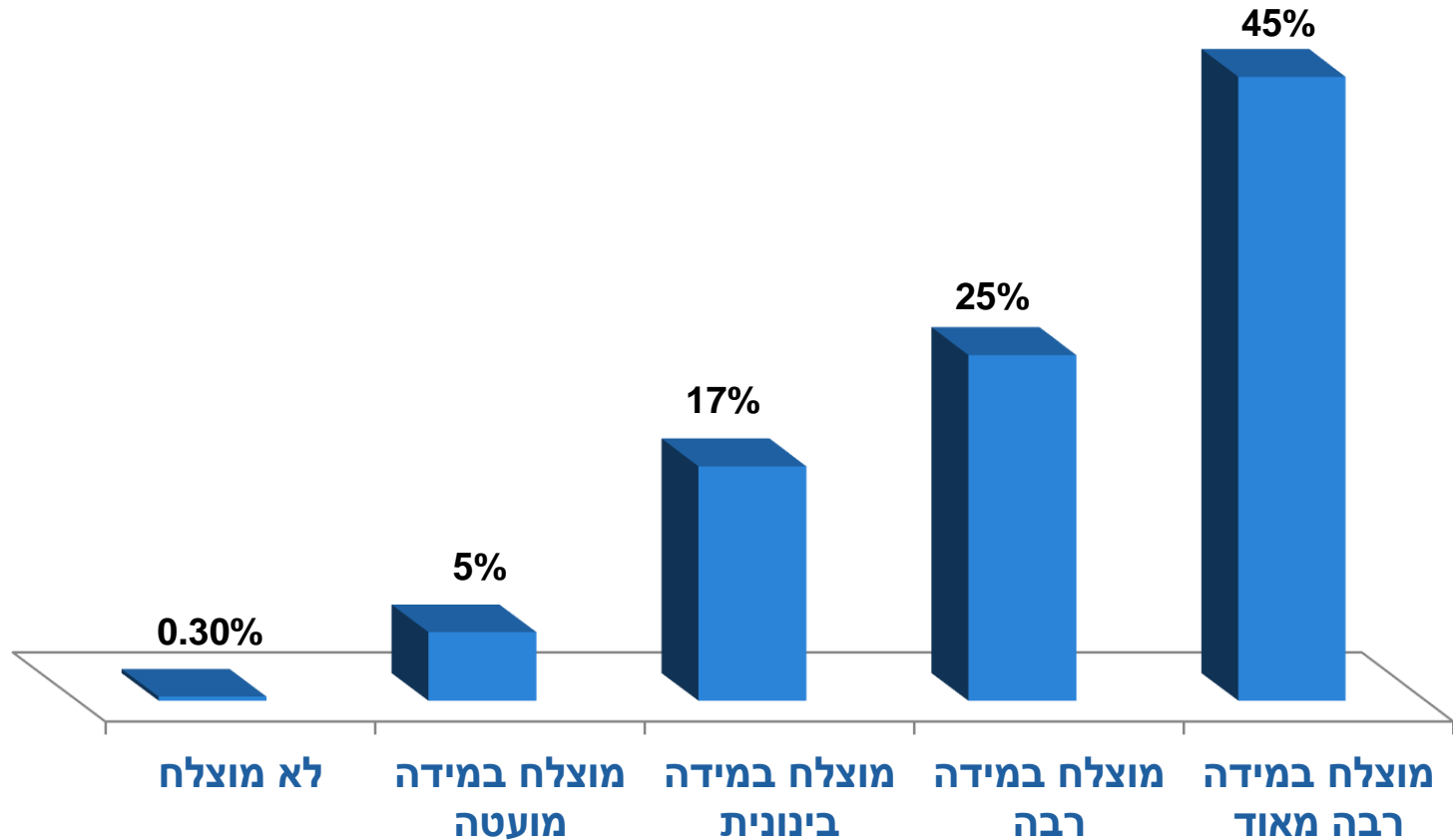
ממצאי שאלוני המשוב (סוף קורס)

מכלל - יחידת המחקר והמחקר

קרום שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

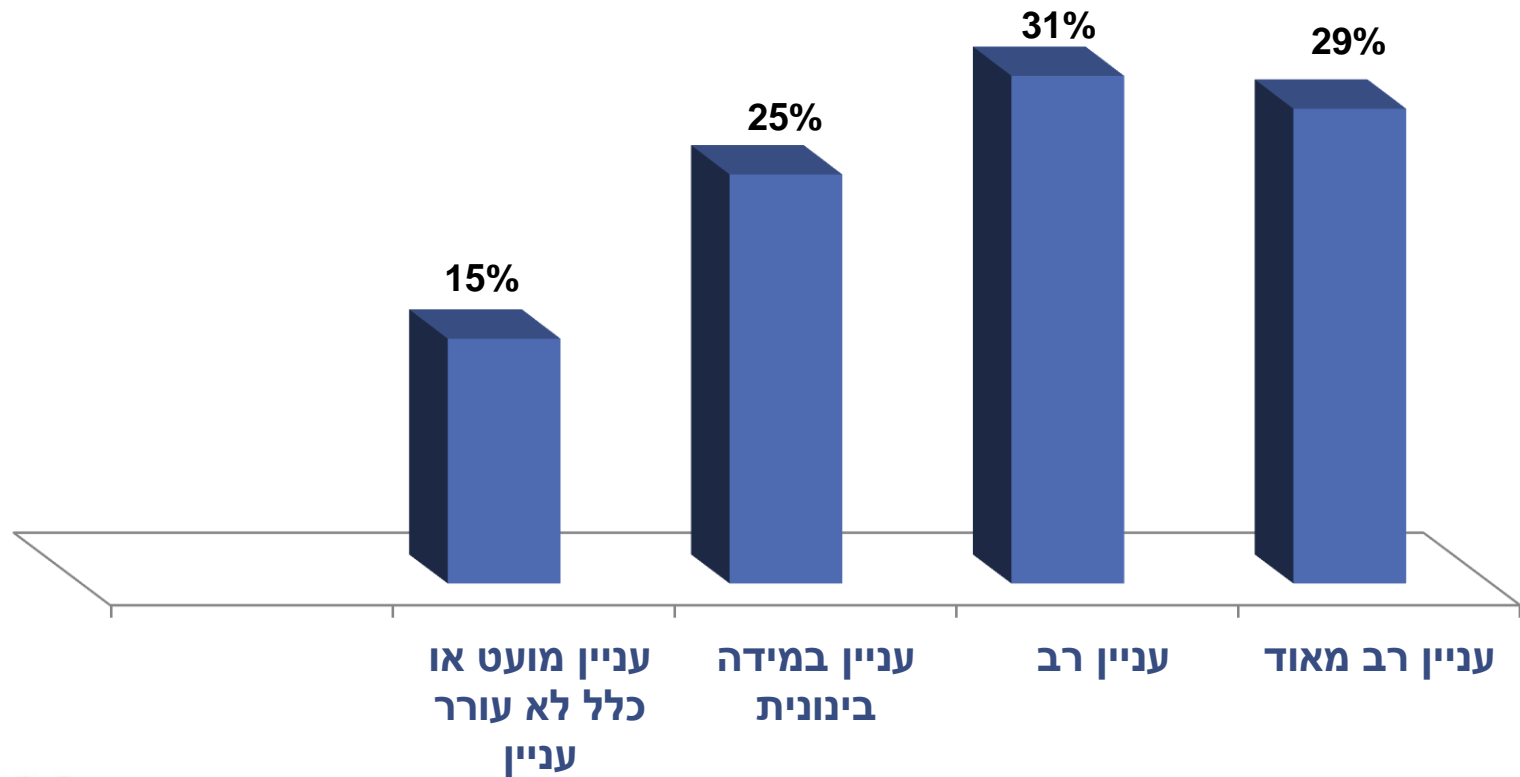
שביעות רצון כללית מהקורס (N=288):

מכלל - יזו הערכה ומחקר

קרו שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

מידת העניין שהקורס עורר (N=288):

מכלל - יז הערכה ומחקר

קץ שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

אמצעי ההוראה בעל התרומה הרבה ביותר לקורס:

33% - סימנו את "הבאת מרצים אורחים".

30% - סימנו את "יציאה לסיורים".

נוספים - הקרנת סרטים/הסרטונים (13%), דיון כיתתי בסוגיות ודילמות (13%), שימוש באמצעי המחשה (10%), אחר (סיפורים אישיים, תיאורי מקרה, סדנאות מעשיות).

מפגש עם אדם עם מש"ה במסגרת הקורס

86% מהסטודנטים ציינו כי התקיים מפגש עם אדם עם מש"ה במסגרת הקורס.

כיצד תרם להם המפגש? (התייחסות מילולית).

ברמה הרגשית: - היכרות עמוקה יותר עם האוכלוסייה מתוך חוויה אישית "אמיתית"

- פיתוח יכולת הכלה, הבנה אהדה ועניין בנושא.

- הכרת נקודת מבטם, צרכיהם, שאיפותיהם ורגשותיהם

- הכרת הקשיים אותם הם חווים ודרכי התמודדותם עימם.

ברמה הדידקטית: - כלי לימוד "ישיר" ו"מוחשי",

- למידה מהשטח וממקור ראשון

- חיבור התיאוריה לפרקטיקה

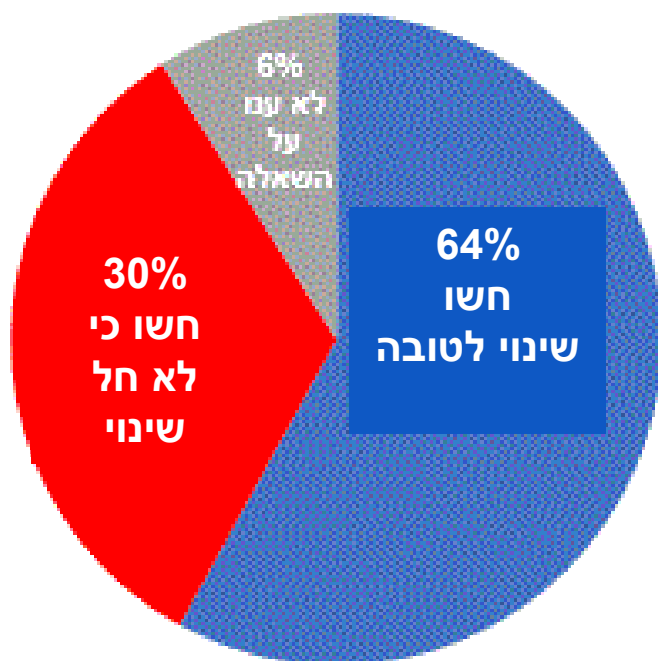
מכלל - יחידת המחקר והפיתוח

קרום שלם לפיתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

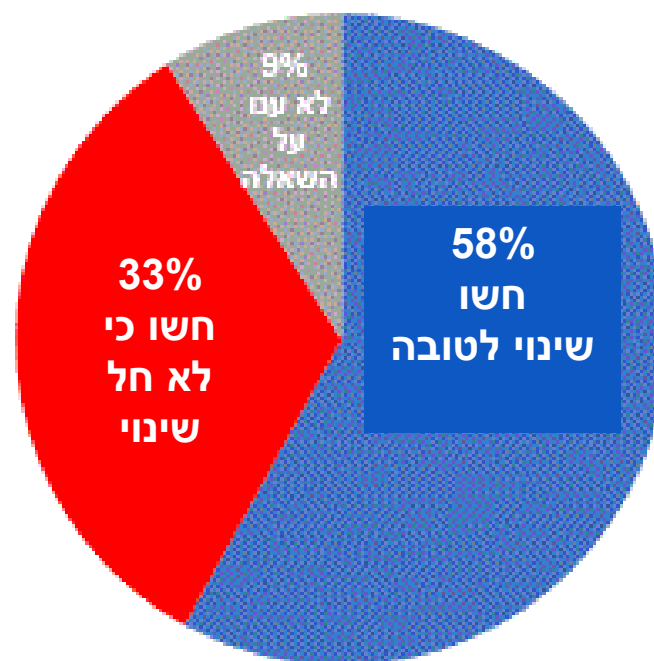
שאלה ישירה – האם חל שינוי בתפיסותיך בעקבות הקורס?

השוואה בין שנת תשע"ו לתשע"ז

תשע"ז (N=288)

תשע"ו (N=109)

הערה: מתוך קבוצת ה"לא חל שינוי" יש שעמדתם¹ הייתה חיובית כבר בתחילת הקורס (לא ניתן לדעת בוודאות כמה משום שרבים לא נימקו בחירתם).

כיצד השינוי בא לידי ביטוי?

הביטויים השכיחים בקרב הסטודנטים:

- פחות רתיעה מהאוכלוסייה ויותר פתיחות, אמפתיה, קבלה והכלה
- היכולת לראות בהם כשווים בין שווים.
- מודעות גבוהה יותר ליכולות, למסוגלות, לזכויות, לשאיפות ולרצונות של אוכלוסייה זו.
- עלייה ברצון להתקרב, לעזור ולקדם אוכלוסייה זו בחברה.

מכלל - יחידה הערכה ומחקר

קרן שלם לפיתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

"בעבר חששתי
ונרתעתי מהלקות,
כיום אחרי החשיפה
והקורס הזה חל שינוי
משמעותי, נעלמה
הרתיעה ואני פתוחה
ומוכנה לקדם אנשים
אלו ללא חשש מהקושי
והמגבלה"

"רכשתי מודעות
רבה יותר כלפי
מציאות חייהם של
אנשים עם מש"ה
ומשפחותיהם,
לעמדותיי כלפי
הנושא וכלפי שינוי
עמדות בכלל"

מכלל - יח הערכה ומחקר

קרו שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

קורסי הכשרה של קרן שלם בתחום מש"ה (תשע"ז)

מכלל - יז הערכה ומחקר

קרן שלם לפיתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

"הקורס מאוד מעצים
ומגביר בנו את התחושה
שהעבודה היא עבודת קודש
והיא עבודה עם משמעות,
סיפוק ועם יכולת
לשנות דברים".

"הקורס נתן לי הרבה
כלים ודרכים לייצר
ולפתח אמצעי תקשורת
בכדי לעזור לחניכים להבין
את המבוקש מהם ולחוש את
העדיפויות
שלהם".

"נהניתי מאוד!
הקורס הוסיף לי המון
ונתן לי אפשרות להסתכל
מזווית אחרת על ילדים
מיוחדים. תודה רבה על
הקורס המדהים. הוא שינה
לי את התפיסה".

"העבודה שאנו עובדים בה
מאוד מצריכה סבלנות.
אולי כדאי לשקול לפתוח
קורס איך ללמד את
המדריכים לדעת לאזן את
עצמנו כשצריך".

מכלל - יח הערכה ומחקר

קן שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

קורסי הכשרה

תרומת קורסי ההכשרה נבחנה בשתי דרכים:

1. בחינת השינוי בעמדות המשתלמים כלפי אנשים עם מש"ה

לפני-אחרי הקורס. ← באמצעות דירוג 10 היגדים

2. בחינת משובי המשתלמים ביחס לשביעות הרצון מהקורס, מתרומתו, מאיכות הנחייה/הדרכה, מתנאי הלימוד ומרכז הקורס.

באמצעות שאלוני ושיחת משוב
- באחריות המוסד המכשיר ←

מכלל - יח הערכה ומחקר

קרן שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

- לטובת בחינת **שינוי העמדות** לפני-אחרי הקורס נבחרו 9 קורסי הכשרה בהם הועברו שאלוני העמדות. כל המשתלמים שהשיבו הן לפני והן אחרי הקורס – נכנסו לניתוח הנתונים (סה"כ 89 משתלמים מתוך 231 שהשתתפו ב- 9 הקורסים שנבחרו).
- סיכום הנתונים של **משובי הקורסים** הועברו למכלול על ידי רכזי הקורסים בכל 43 הקורסים שניתנו.

מכלול - יחידה הערכה ומחקר

קרן שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

ממצאי שאלון עמדות לפני-אחרי בקורסי ההכשרה

מכלל - יח הערכה ומחקר

קרן שלם לפיתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

הערכת שינויי עמדות המשתלמים לפני ואחר הקורס – בחינת הממוצעים

➤ בממוצע כלל ההיגדים, נמצאה מובהקות סטטיסטית כך **שעמדות המשתלמים אחרי הקורס היו חיוביות יותר, אם כי בעלייה מתונה בלבד.**

(לפני: 3.17, סטיית תקן 0.43, אחרי: 3.32, סטיית תקן 0.39).

➤ בבדיקת כל היגד בפני עצמו, לא נמצא הבדל מובהק בין שתי המדידות, פרט להיגד:

אדם עם מש"ה יכול לעבוד בעבודה מספקת ומהנה ($t(84)=-3.241, p=0.02$).

מכלל - יחידת המחקר והמחקר

קרום שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

הערכת שינויי עמדות המשתלמים לפני ואחר הקורס – בחינת השינוי שחל אצל כל משתלם

לאחר מיפוי השינוי שחל בכל משתלם לפי 5 קטגוריות

(שינוי מתון/קיצוני לטובה, לא חל שינוי ושינוי מתון/קיצוני לרעה),

נמצא כי:

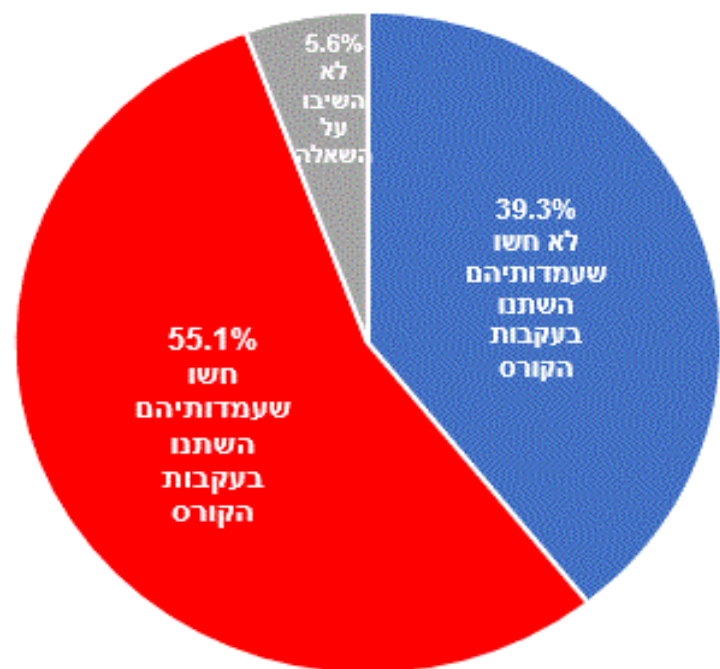
- **מרבית המשיבים (56.2%) לא שינו את עמדתם לגביי רוב ההיגדים לפני ואחרי הקורס.**
- **כ- 27% מהמשיבים שינו את עמדתם ל"טובה" לאחר הקורס.**
- **כ- 17% מהמשיבים שינו את עמדתם ל"רעה" לאחר הקורס.**

מכלל - יח הערכה ומחקר

קרו שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

התייחסות אישית לתרומה ולשינויים בעקבות הקורס

➤ השינוי העיקרי - הרחבה והבנה טובה יותר של ההתנהגות

והמוגבלות של אנשים עם מש"ה

- עלייה ביכולת וברצון להכיל אותם ולקדםם.

➤ התייחסויות נוספות:

- שיפור ההתמודדות עם האנשים עם מש"ה במסגרת

העבודה (בעיקר ביכולת לתקשר עמם).

- הכרה במסוגלות העצמית של אנשים עם מש"ה, קידום

זכויותיהם וחשיבות טיפוח המראה החיצוני.

- הקורס חיזק את היכולת האישיות של המשתלם במסגרת

העבודה.

מכלל - יח הערכה ומחקר

קרן שלם לפתוח שרתים לאדם עם מוגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

ממצאי המשובים של כל אחד מ 43 הקורסים מוצגים במלואם בדו"ח
ההערכה המלא. סיכום כלל משובי קורסי ההכשרה מעלה כי קיימת באופן
כללי שביעות רצון גבוהה מאוד מהקורסים, מהתכנים, ומתרומתם.
אתגרים, קשיים, המלצות ובעיות ספציפיות – ניתן ללמוד על כל קורס בפני
עצמו (בדו"ח המורחב).

"הקורס היה בנוי נכון
– חלוקת הזמן,
הנושאים שהובאו היו
נכונים וענו על
הצרכים והמטרות".

"הקורס נתן לי מבט אחר
על החניכים, איך לתת
סיוע ותמיכה, לכוון
במקומות הנכונים,
הקורס "הרים" והעצים
אותי, רוצה המשכיות"

"הקורס נתן הזדמנות
לראות את הנושא בצורה
חדשה, תרם המון, עשה
שינוי בנקודת המבט
שלנו בתחום ועזר לי
בעבודה".

מכלל - יח הערכה ומחקר

קרן שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

תודה על ההקשבה!

נספחים

מכלל - יח הערכה ומחקר

קרן שלם לפתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

עשרת ההיגדים הנבחרים להערכה מתוך 'שאלון עמדות אודות איכות חייהם של אנשים עם מש"ה למשתתפים בקורסים של קרן שלם'

מסכים ביותר (4)			כלל לא מסכים (1)	ההיגדים
				אדם עם מש"ה יכול לעבוד בעבודה מספקת ומהנה
				לאדם עם מש"ה חשובים צרכים אסתטיים בסביבת המגורים שלו
				אדם עם מש"ה יכול ורוצה לשתף פעולה בשמירה על תזונתו, משקל גופו ובריאותו
				רוב האנשים עם מש"ה אינם בשלים לנהל קשר זוגי
				אנשים עם מש"ה פחות מודעים לכך שהפרטיות שלהם נפגעת
				אנשים עם מש"ה יכולים ליהנות מפעילות פנאי רק עם אנשים כמוהם
				אדם עם מש"ה צריך להיות שותף לעיצוב המרחב בו הוא חי
				פרטיות ותיחום מרחב אישי צריכים להילקח בחשבון בתכנון סביבה של אנשים עם מש"ה
				במפגש עם אדם עם מש"ה- אני לרוב קשוב/ה ומכילה/ה
				יש לאפשר לאדם עם מש"ה להחזיק במפתח לחדרו ו/או ארונו הפרטי

מכלול - יזי הערכה ומחקר

קרן שלם לפיתוח שרתים לאדם עם מגבלות
שכלית התפתחותית ברשות המקומות

שאלון עמדות (קורסי אקדמיה)

מאוד (6)					1	
6	5	4	3	2	1	1. אנשים עם מש"ה יכולים לעבוד בעבודה שתהייה מספקת ומהנה עבורם
6	5	4	3	2	1	2. לאנשים עם מש"ה יש שאיפות מקצועיות להתקדם בעבודתם כמו יתר האנשים
6	5	4	3	2	1	3. אנשים עם מש"ה חייבים להיות תחת השגחה מתמדת
6	5	4	3	2	1	4. אנשים עם מש"ה יכולים לנהל באופן עצמאי עניינים כספיים בחיי היום יום
6	5	4	3	2	1	5. אנשים עם מש"ה צריכים להיות שותפים בקביעת תזונתם
6	5	4	3	2	1	6. אנשים עם מש"ה צריכים להיות שותפים לעיצוב המרחב בו הם חיים
6	5	4	3	2	1	7. אנשים עם מש"ה פחות מודעים לכך שהפרטיות שלהם נפגעת
6	5	4	3	2	1	8. אנשים עם מש"ה צריכים להחזיק במפתח לחדרם ו/או ארונם הפרטי
6	5	4	3	2	1	9. אנשים עם מש"ה מסוגלים להפיק תועלת והנאה מלמידה של משהו חדש
6	5	4	3	2	1	10. אנשים עם מש"ה זקוקים פחות לחיי חברה מאנשים ללא מש"ה
6	5	4	3	2	1	11. אנשים עם מש"ה חסרים כישורים חברתיים בהשוואה לאנשים ללא מש"ה
6	5	4	3	2	1	12. אנשים עם מש"ה יכולים ליהנות מפעילות פנאי גם בחברת אנשים ללא מש"ה
6	5	4	3	2	1	13. לאנשים עם מש"ה טוב יותר להיות בסביבה של אנשים כמוהם
6	5	4	3	2	1	14. אנשים עם מש"ה יכולים לנהל קשר זוגי
6	5	4	3	2	1	15. אנשים עם מש"ה יכולים לנהל יחסים אישיים רומנטיים כמו כולם
6	5	4	3	2	1	16. כשאני רואה אנשים עם מש"ה אני חש/ה רתיעה
6	5	4	3	2	1	17. על אף המוגבלות, אנשים עם מש"ה יכולים להיות מאושרים
6	5	4	3	2	1	18. אנשים עם מש"ה יכולים להיות מועילים לחברה
6	5	4	3	2	1	19. אנשים עם מש"ה צריכים לקבל בדיוק את אותן הזכויות כמו אנשים ללא מש"ה
6	5	4	3	2	1	20. אני אעדיף שלא לגור בשכונה שבה חיים אנשים עם מש"ה
6	5	4	3	2	1	21. קיום מוסדות ושירותים לאנשים עם מש"ה בשכונה מסוימת מפחית מערך הבתים באותה שכונת המגורים
6	5	4	3	2	1	22. כשאני רואה אנשים עם מש"ה אני חש/ה רצון לעזור
6	5	4	3	2	1	23. אנשים עם מש"ה ברמת תפקוד גבוהה, יכולים לעבוד בעבודה עם הכנסה קבועה
6	5	4	3	2	1	24. אנשים עם מש"ה ברמת תפקוד גבוהה, יכולים ללמוד מקצוע או תחום דעת

